

Handläggare
Axel Hullberg**Till**
Miljö- och hälsoskyddsnämnden
2026-03-17, p. 10

PFAS, bisfenoler och ftalater - kartläggning och potential för utfasning i Stockholms stad

Förvaltningens förslag till beslut

Godkänna redovisning av arbete med att utreda stopp för inköp av produkter och material med innehåll av PFAS, bisfenol och ftalater och planerad inriktning för stadens fortsatta arbete med ämnesgrupperna.

Sammanfattning

Stockholms stad har många avtal inom vilka det årligen görs inköp för ca 42 miljarder kronor. I många av dessa ingår varor och produkter som innehåller eller kan misstänkas innehålla PFAS, bisfenoler och ftalater.

Av kommunfullmäktiges budget för 2025 framgår att *"Stockholm ska vara en föregångskommun och utreda att införa ett stopp för inköp av produkter som innehåller PFAS, ftalater och bisfenoler, samt fasa ut dessa produkter och material som idag finns i staden"*.

Av stadens miljöprogram och kemikalieplan framgår uttryckliga ambitioner och åtgärder som syftar till att staden ska skärpa sina krav och sluta köpa in varor och produkter med innehåll av PFAS, bisfenoler och ftalater samt successivt fasa ut sådana produkter.

Förvaltningen har gått igenom avtalsområden där det kan misstänkas finnas användning av dessa ämnesgrupper och uppskattat möjligheterna att undvika dem. Slutsatserna presenteras i bilaga 1 PFAS, bisfenoler och ftalater – kartläggning och potential för utfasning i Stockholms stad.

Bakgrund

Av kommunfullmäktiges budget för 2025 framgår att *"Stockholm ska vara en föregångskommun och utreda att införa ett stopp för inköp av produkter som innehåller PFAS, ftalater och bisfenoler, samt fasa ut dessa produkter och material som idag finns i staden"*.

I både stadens Miljöprogram 2030 och Kemikalieplan 2031 är ämnesgrupperna särskilt utpekade som prioriterade för utfasning.

Parallellt med framtagandet av Kemikalieplan 2031 har miljöförvaltningen genomfört en kartläggning av vilka produkttyper i stadens sortiment som innehåller eller potentiellt innehåller PFAS, bisfenoler och ftalater. I en sammanställning beskrivs förutsättningarna för att fasa ut dessa ämnesgrupper för olika typer av produkter och material, se bilaga 1. Sammanställningen utgör därmed en slags fördjupning av kemikalieplanen med avseende på de prioriterade ämnesgrupperna.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Slutsatser av genomgången

Bred, global och historisk användning

PFAS, bisfenoler och ftalater är kemikalier som sammantaget används extremt brett, varierat och ibland inom samhällsviktiga applikationer och material. Framförallt gäller detta för PFAS som finns i varje del av teknosfären. Det innebär att det redan finns en föroreningsproblematik ute i miljön av dessa ämnen, inte minst för PFAS som är persistenta ämnen till skillnad från bisfenoler och ftalater som bryts ner lättare. Att PFAS är så svårnedbrytbara innebär också att de transporteras långt, och halterna i Stockholmsmiljön är därför inte bara resultatet av lokala utsläpp utan av en global spridning. I sammanställningen i bilaga 1 inkluderas därför även tillämpningar som inte ger stora utsläpp under användningsfas eftersom de ändå kan ge betydande utsläpp vid produktion och avfallshantering.

Även om stadens uppströmsarbete kan bidra till minskad PFAS-belastning, kommer det inte vara tillräckligt för att få till dramatiskt minskade halter i miljön. För att motverka PFAS-spridningen behövs även breda förbud på europeisk och global nivå. Inom EU finns ett förslag om en generell begränsning i Reach-förordningen. Förslaget utvärderas just nu av den europeiska kemikaliemyndigheten, Echa.

Brist på information i värdekedjor

PFAS är också den svåraste ämnesgruppen att fasa ut av de tre. Svårigheterna är primärt att PFAS förekommer i extremt många olika applikationer, att det ibland saknas PFAS-fria alternativ, men också att det ofta ingår i så låga halter att ämnena inte behöver deklarerars. Inte ens varuproducenterna, och än mindre återförsäljarna, känner själva till att PFAS ingår.

Utfasningsframgångar hittills

Utfasningen av oönskade ämnen från stadens verksamheter har redan gett resultat. Genom att ställa krav på minskad förekomst av PFAS, bisfenoler och ftalater har staden fasat ut dem ur vissa produkter, varor och material. Detta har skett inom till exempel:

- ✓ Brandsläckare. Från brandsläckare som har funnits ute i stadens verksamheter är ca 3 ton PFAS utfasat.
- ✓ Serveringsutrustning. Tidigare köptes mycket plastartiklar in gjorda av polykarbonat, en plasttyp som har bisfenol A som utgångsämne. Genom att ställa krav på att fasa ut bisfenol är runt 40 ton inköpta plastartiklar sedan 2017 bisfenolfria.
- ✓ Golv. Genom att byta de äldsta PVC-golven i förskolor har ca 190 ton ftalater fasats ut från verksamheterna sedan år 2000.

Andra varutyper där det är relativt enkla att undvika PFAS, bisfenoler och ftalater genom att välja rätt är arbetskläder och -skor, vissa kemiska produkter och köksutrustning.

Utmaningar med byggmaterial

Bygg- och anläggningsmaterial är ett område som omsätter enorma mängder kemikalier. Möjligheterna för att undvika de utpekade ämnesgrupperna varierar. För vissa material är möjligheterna goda medan det ibland är svårt på grund av att informationen om innehåll är begränsad eller för att det saknas alternativ. När det gäller material som redan är inbyggt är det ofta praktiskt och ekonomiskt svårt både att identifiera materialen och byta ut dem.

Köldmedier största PFAS-källan

Den största källan till PFAS-utsläpp inom EU har visats vara köldmedier som används i värme- och kylanläggningar som värmepumpar och klimatanläggningar. En särskild utredning som har gjorts kring detta område visar att detsamma kan antas gälla för Stockholm. Denna kommer att presenteras för nämnden senare i vår.

Elektronik svårast

Det svåraste varusegmentet att fasa ut de tre ämnesgrupperna från är elektronik, där alla tre förekommer i flera olika delar som kretskort, kablar och litiumjonbatterier. För vissa ingående komponenter finns bättre alternativ, men det är sannolikt inte möjligt eller rimligt för staden att specificera krav avseende sådana komponenter vid upphandling eftersom det rör sig om integrerade detaljer i utrustningen och leverantörskedjorna är komplexa. Staden är heller

inte en tillräckligt stor aktör för att kunna påverka en global elektronikmarknad genom upphandlingskrav.

Kommande arbete

Lagstiftningen är en viktig drivkraft för utfasningsarbetet. Arbetet med utfasning påbörjas ofta långt innan lagstiftning träder i kraft. Detta för att lagstiftningsprocessen måste ta hänsyn till om det kan finnas användningsområden där det saknas alternativ och därför blir fördröjd. Denna fördröjning är inte skäl att inte fasa ut kända farliga ämnen så snabbt som möjligt och så mycket som möjligt för att bidra till att marknaden rör sig i rätt riktning.

Staden kan på lokal nivå fortsätta arbeta genom att i dialog med leverantörer påverka och utveckla upphandlade sortiment med strängare och tydligare krav i kommande upphandlingar, samt fasa ut redan befintligt material med känt innehåll av ämnesgrupperna. Fortsatt kartläggning med hjälp av kemiska analyser av bland annat bygg- och anläggningsvaror krävs också för att ta reda på mer om utfasningsbehoven och -möjligheterna.

Genomgången av användning och utfasningsmöjligheter (bilaga 1) kommer publiceras och spridas till stadens verksamheter via [kemikalieplanens samarbetsyta](#) samt kopplat till löpande arbete med implementering av kemikalieplanen.

Anna Hadenius
Förvaltningschef

Maria Svanholm
Avdelningschef

Bilagor

Bilaga 1. PFAS, bisfenoler och ftalater – kartläggning och potential för utfasning i Stockholms stad